

Till Jordbruksdepartementet

Renskötselkonventionen, Ds 2010:22, dnr Jo2010/1798

Svenska Turistföreningen (STF) har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad remiss och får anföra följande.

STF stöder uppfattningen att svenska och norska samer ska ha möjlighet att föra sina renhjordar över riksgränsen för bete i det andra landet i enlighet med vad som ägt rum enligt urminnes hävd och varit tillåtet enligt Lappkodicillen från 1751. I den mån samförstånd kan nås mellan berörda rättighetshavare i nationellt giltiga former (jfr 6 och 7 §§ rennärlingslagen) bör justeringar av betesområdena kunna ske för ett effektivare markutnyttjande. Det framstår även som lämpligt att samer från det andra landet åtnjuter samma rättigheter som de inhemska samerna när de passerat gränsen.

Frågan om ett effektivt markutnyttjande blir svårare att besvara när berörda samer inte kommer överens. STF ställer sig tvivlande till att Sverige genom en konvention med Norge, eller genom riksdagens ratifikation av konventionen, skulle kunna avhända svenska samer eller en svensk sameby en nyttjanderätt som samerna eller samebyn har civilrättslig, grundlagsskyddad rätt till i Sverige. Artikel 8 i konventionen, som anger att denna inte påverkar den på sedvana grundade rätt till renbete som renskötare från det ena landet har i det *andra* landet, är inte en tillräcklig reservation i sammanhanget. Upphävandet av en renbetesrätt i det *egna* landet (en särskild rätt till fastighet enligt 1 § andra meningen expropriationslagen) förutsätter ett ianspråktagande i expropriationsrättslig ordning. Härvid gäller 26–28 §§ rennärlingslagen och expropriationslagen. Enligt 26 § rennärlingslagen ska området behövas för ändamål som avses i 2 kap. expropriationslagen. De bestämmelser i den lagen som kommer i fråga är dels 4 §, dels 6 a §. Enligt 4 § får expropriation ske för att bereda utrymme åt näringsverksamhet av större betydelse för viss befolkningsgrupp. Bestämmelsen är tillämplig om man ser de nordiska samerna som ett kollektiv, så att nyttan för norska samer kan beaktas. Enligt 6 a § får expropriation ske för att ge staten möjlighet att förfoga över mark eller annat utrymme som genom en förestående ändring av riksgränsen skall föras över till det andra landet. Den bestämmelsen är inte tillämplig eftersom riksgränsen inte ändras, men bestämmelsen reglerar ett synnerligen närliggande fall. I den mån tvångsöverföring äger rum bör de svenska samerna

eller samebyarna inte vara hänvisade till att väcka talan mot staten om kompensation i ett vanligt civilmål. Av särskild betydelse är att expropriationslagens bestämmelser om att den exproprierande normalt ska bära rättegångskostnaderna tillämpas.

STF har sedan länge en omfattande etablering i bl.a. Västra Jämtland söder om järnvägen till Trondheim. Där har Handölsdalens sameby nu rätt till bete vid Enan (§ 42 i områdesprotokollet). Samebyn anser att detta bete, med där uppförda anläggningar, är av avgörande betydelse för samebyns fortsatta renskötsel, särskilt sedan byns möjlighet till höst- och vinterbete i Svegområdet nyligen blivit inskränkt genom en lagakraftvunnen dom. Samebyn har inte gått med på att avstå från området (med viss kompensation vid Sylarna), men detta ska enligt konventionen reserveras för ett norskt renbetesdistrikt (Essand). STF saknar en diskussion i remissen av de driftsmässiga skäl som ligger bakom områdesprotokollet samt av de rättsliga förutsättningarna för där angivna överföringar och av hur överföringarna skulle rättsligt genomföras. Innan sådana kompletteringar lagts fram och remitterats till instanser som är sakkunniga inom respektive område, bör konventionen inte godkännas av riksdagen.

Stockholm den 22 september 2010

Torgny Håstad

Ordförande i STF